Downloaded from UvA-DARE, the institutional repository of the University of Amsterdam (UvA)
http://dare.uva.nl/document/104395

File ID	104395
Filename	Inleiding en verantwoording

SOURCE (OR PART OF THE FOLLOWING SOURCE):

Type	Dissertation
Title	De waarheid hooger dan de leus: over de beeldvorming rondom tijdschrift en uitgeverij De Gemeenschap 1925-1941
Author	L.A.G.J. van de Haterd
Faculty	Faculty of Humanities
Year	2008
Pages	310

FULL BIBLIOGRAPHIC DETAILS:
http://dare.uva.nl/record/270816

Copyright

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other then for strictly personal, individual use.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (http://dare.uva.nl)

Inleiding en verantwoording

Het tijdschrift *De Gemeenschap* heeft zowel tijdens zijn verschijning in de periode 1925 tot 1941 als in de periode daarna tot op heden veel aandacht getrokken en gekregen van critici, essayisten en wetenschappers. De redactie afficheerde het tijdschrift als "het belangrijkste van de jongere Nederlandsche periodieken"[3] en "het meest gelezen tijdschrift in Nederland"[4] en had er veel plezier in zichzelf te profileren als de bende van Gideon "die in deze tijd van verval en ontreddering nog bepaalde idealen behouden wil"[5]. Ook de critici lieten zich niet onbetuigd: in eigen katholieke kring werd het blad zowel geprezen als verguisd, niet alleen door recensenten in de dagbladpers en de tijdschriften, maar ook door politici en kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders.[6] Buiten het katholieke circuit kreeg het tijdschrift eveneens veel aandacht: Marsman schreef er bijvoorbeeld waarderende woorden over en hij publiceerde regelmatig in de kolommen van het tijdschrift en in het fonds van de gelijknamige uitgeverij. Ook andere niet-katholieke auteurs als Donker, Bordewijk, Revis en Den Doolaard werkten korte of langere tijd aan het tijdschrift mee en publiceerden ieder een aantal boeken bij de eind 1925 opgerichte gelijknamige uitgeverij.
Na de oorlog kreeg *De Gemeenschap* een plaats in het literaire handboek van Knuvelder en in de literatuurgeschiedenissen voor het middelbaar onderwijs van bijvoorbeeld De Vooys/Stuiveling en Lodewick. In de jaren zestig en zeventig verschenen memoires van enkele protagonisten van het tijdschrift als Van Duinkerken, Engelman en Helman. Kapteijns publiceerde in 1964 in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen een essay over *De Gemeenschap* en Scholten schreef in 1978 een proefschrift over dit tijdschrift. Vanaf de jaren tachtig ebde de belangstelling voor het blad weg: in de literatuurgeschiedenissen van Van Bork/Laan 1986, Anbeek 1990 en Schenkeveld-Van der Dussen 1993 komt *De Gemeenschap* nauwelijks nog voor. Pas bij Ruiter/Smulders 1996, Sanders 2002 en Van de Haterd 2004 is sprake van hernieuwde belangstelling en waardering.

Tot nu toe is in de wetenschappelijke literatuur over *De Gemeenschap* vooral onderzoek gedaan naar de opvattingen van de redactie over literatuur, levensbeschouwing en politiek-maatschappelijk engagement. Op basis van dit onderzoek is *De Gemeenschap* geclassificeerd en gewaardeerd in de literatuurgeschiedenis. In mijn onderzoek wil ik een ander onderwerp aan de orde stellen, namelijk de beeldvorming over *De Gemeenschap*. Ik wil vragen proberen te beantwoorden als: welk beeld wordt met betrekking tot het tijdschrift opgeroepen en hoe is het beeld over *De Gemeenschap* ontstaan? Hoe heeft de redactie zelf aan de beeldvorming bijgedragen, wie waren daarbij de protagonisten en welke strategie heeft de redactie in de zeventien jaar van het bestaan van het tijdschrift gevolgd om dit imago te ontwikkelen en te wijzigen? Hoe en door wie is dit beeld doorgegeven en hoe zijn veranderingen in het beeld tot stand gekomen?
In hoofdstuk 1 van mijn proefschrift geef ik een cultuurhistorisch overzicht van de belangrijkste publicaties over *De Gemeenschap*, waarvan de meeste in deze inleidende paragraaf reeds genoemd zijn, een overzicht dat vooral gericht is op de beeldvorming over *De Gemeenschap*.
Daar waar nodig, zal ik de beeldvorming van anderen confronteren met kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksgegevens en dit zal in een aantal opzichten leiden tot een correctie van of een aanvulling op de bestaande beeldvorming met betrekking tot tijdschrift en uitgeverij De Gemeenschap.

Onderzoeksvragen
Om de centrale onderzoeksvragen met betrekking tot de beeldvorming te beantwoorden heb ik niet alleen onderzoek gedaan naar de opvattingen van de redactie over literatuur, levensbeschouwing en politiek-maatschappelijk engagement, maar vooral naar een aantal aspecten die wezenlijk zijn voor de profilering van *De Gemeenschap*: het redactionele beleid van het tijdschrift, de bladformule, marktpositie en public relations, de inzet van een uitgebreid netwerk, zowel nationaal als internationaal, van literaire medewerkers en beeldende kunstenaars, de oprichting van de gelijknamige uitgeverij en de uiterlijke vormgeving van het tijdschrift en het uitgeversfonds.
Hieronder werk ik deze zes aspecten, die overeenkomen met de indeling in hoofdstukken, verder uit in een aantal voor mijn onderzoek relevante deelvragen.

Redactioneel beleid
Hoe profileerde de redactie van *De Gemeenschap* het tijdschrift zelf? Op basis van welke opvattingen over literatuur, kunst, maatschappij en levensbeschouwing en met welke middelen probeerde de redactie sturing te geven aan deze profilering? Welke wijzigingen onderging het redactionele beleid, onder invloed van welke ontwikkelingen veranderde dit en wat voor consequenties hadden deze ontwikkelingen voor de profilering van het tijdschrift? Hoe was de relatie met andere tijdschriftredacties en hoe werden deze betrekkingen strategisch ingezet voor de positionering van het eigen blad?

Bladformule
Hoe vertaalde de redactie de gewenste profilering in de bladformule van het tijdschrift? Wat was de aard en de functie van de verschillende tekstsoorten en van de verschillende rubrieken? Hadden de veranderingen in het redactionele beleid en de personele wijzigingen in de redactie ook consequenties voor de bladformule en wat betekende dat voor de profilering?

Literaire en andere netwerken
Welke auteurs werden door de redactie van het tijdschrift ingezet om het tijdschrift te profileren? In welke internationale netwerken bewoog de redactie van *De Gemeenschap* zich, wie waren hierbij de intermediairs en hoe werden deze netwerken ingezet om een positie te verwerven in het culturele circuit en om de gestelde doelen te verwezenlijken? Wat waren de gevolgen van de conflicten in de redactie en de daarmee gepaard gaande personele wisselingen voor de medewerking van andere auteurs en daarmee op de profilering van het tijdschrift?

Marktpositie en public relations
Hoe vertaalde de redactie de gewenste profilering in de public relations? Met welke middelen probeerde de uitgever de oplage van het blad te verhogen? Welke informatie geven prospectussen en reclamefolders over het redactionele beleid en wat betekenen ze voor de profilering? Welke bedrijven steunden *De Gemeenschap* financieel door het plaatsen van advertenties? Hoe autonoom was de redactie van het tijdschrift in politiek-maatschappelijk en financieel opzicht of concreter geformuleerd: hoe (on)afhankelijk was de redactie van de Rooms-Katholieke Staatspartij, van de katholieke kerk en het episcopaat en van externe financiële geldschieters?

Uitgeverij
Opvallend in de secundaire literatuur over tijdschrift *De Gemeenschap* is dat er nauwelijks iets onderzocht en geschreven is over uitgeverij De Gemeenschap.[7] Een dergelijk onderzoek

is van belang voor de beeldvorming van het tijdschrift omdat de uitgever in de productie van een tijdschrift immers een belangrijke rol speelt.
Bij dit onderzoek gaat het dan om de volgende vragen. Wat was de relatie van de uitgeverij met het tijdschrift? In hoeverre werd de uitgeverij ingezet om het tijdschrift te profileren? Wat was de sturing van de uitgever op het redactionele beleid van het tijdschrift? En andersom: wat was de relatie van het tijdschrift met de uitgeverij? Welke invloed had de redactie van het tijdschrift op het fondsbeleid en de fondsformule van de uitgeverij?
Hoe zag het fondsprofiel van de uitgeverij eruit en met welke selectiecriteria was het opgebouwd en ontwikkeld? Welke auteurs werden ingezet en welke buitenlandse medewerkers werden aangetrokken om de profilering van het fonds te versterken?
Hoe (on)afhankelijk was de uitgeverij van andere instanties? Werd er samengewerkt met andere uitgeverijen en zo ja, met welke en op welke wijze? Wat waren de gevolgen van de personele wisselingen in de directie van de uitgeverij voor de profilering van het fonds?
Welke strategie volgden de achtereenvolgende uitgevers om hun doelen te verwezenlijken?
Welke politieke en financieel-economische omstandigheden waren van invloed op het functioneren en de ontwikkeling van de uitgeverij?

Uiterlijke vormgeving
Opmerkelijk in de secundaire literatuur over *De Gemeenschap* is ook dat er vrijwel niets onderzocht is over de uiterlijke vormgeving van het tijdschrift en van het fonds van de uitgeverij.[8] Ook dit onderzoek is relevant voor de beeldvorming, omdat die behalve door de inhoud ook bepaald wordt door de vormgeving, de typografie en de illustraties. Bij dit onderzoek gaat het dan om vragen als: hoe werden de grafische vormgeving, de typografie en de beeldende kunst in het tijdschrift en het uitgeversfonds gebruikt om de profilering van het redactionele beleid te versterken? Welke binnen- en buitenlandse vormgevers, typografen en beeldende kunstenaars werden door de redactie van het tijdschrift en door de directeur van de uitgeverij ingezet om de uiterlijke vormgeving te profileren? Wat waren de gevolgen van de redactie- en directiewisselingen voor de uiterlijke vormgeving van het tijdschrift en het uitgeversfonds?

Op diverse plaatsen zal ik ook stukken geschiedenis over tijdschrift en uitgeverij opnemen om te voorkomen dat de antwoorden op bovenstaande onderzoeksvragen een te geïsoleerd karakter krijgen en niet meer in hun historische context staan.

Onderzoeksmethode
Cultuurhistorische en institutionele benadering
In mijn onderzoeksmethode maak ik enerzijds gebruik van de traditionele cultuurhistorische benadering, anderzijds sluit ik aan op de zogenaamde institutionele benadering van het literaire veld, zoals deze in het begin van de jaren negentig door de neerlandicus Gillis Dorleijn en de literatuursocioloog Kees van Rees, in navolging van de cultuursocioloog Pierre Bourdieu, geformuleerd is.[9] Onder de institutionele benadering verstaan zij een aanpak die uitgaat van de aanname dat de specifieke eigenschappen van literatuur het resultaat zijn van de wisselwerking tussen de instituties/personen die samen het literaire veld vormen. Hierbij kan dan gedacht worden aan de auteurs, de uitgevers, de boekhandel, de bibliotheek, culturele en educatieve instellingen, tijdschriftredacties, de critici, kortom alle instellingen/personen die zich bezighouden met de productie, de verspreiding en de beoordeling van het literaire werk.[10]
Zij introduceren in hun literatuurtheorie de term ‘beeldvorming’ en betogen dat het onderzoek naar literatuuropvattingen, het zogenaamde poëticaonderzoek, rekening dient te houden met de ‘beeldvorming’ rond een werk. Daarbij gaat het niet alleen om de beeldvorming door de

auteur zelf, zoals die uit zijn literaire werk spreekt en uit zijn eigen uitspraken over het werk in bijvoorbeeld kritieken, interviews of correspondentie, maar dient het onderzoek zich ook te richten op andere actoren die de beeldvorming mede bepalen, zoals bijvoorbeeld de uitgever, de recensent of de jury van een literaire prijs.
De meest recente inzichten op het gebied van de institutionele benadering zijn samengevat in het artikel 'Het Nederlandse literaire veld 1800-2000' van opnieuw Kees van Rees en Gillis Dorleijn.[11] Zij beschrijven het literaire veld hierin als een onderdeel van het culturele veld, dat op zijn beurt ingebed is in het maatschappelijke veld.
Zij onderscheiden in het literaire veld vier componenten:

1. de materiële productie (waarin auteur, uitgever en tijdschriftredactie de belangrijkste actoren zijn);
2. de distributie (boekhandel, boekenclub en bibliotheek);
3. de symbolische productie (eerder in hun artikelen uit de jaren negentig "de beoordeling" genoemd). In deze component figureren de literaire kritiek (de recensent, de essayist en de literatuuronderzoeker) en het literatuuronderwijs (HAVO/VWO en HBO/WO);
4. de consumptie. Ook de lezer en de potentiële lezer (nu nog niet-lezer) zijn nadrukkelijk in het schema van het literaire veld geplaatst van waaruit lijnen lopen naar de literaire kritiek, het literatuuronderwijs, literaire clubs en leeskringen en de distributiekanalen als boekhandel, boekenclub en bibliotheek.

Het literaire veld is hiermee vanuit een integrale visie beschreven en gedefinieerd. Wel wil ik een kanttekening maken bij het ongedifferentieerde begrip 'uitgever' in dit model. De instituties die zich met de uiterlijke vormgeving van het literaire werk bezig houden, worden namelijk niet nader gespecificeerd. Van Rees en Dorleijn laten de vormgever, de typograaf en de illustrator impliciet onder het begrip 'uitgever' vallen, maar zowel institutioneel als inhoudelijk is het de vraag of dit terecht is. Uitgeverijen hebben immers meestal geen illustrators in vaste dienst en drukken vrijwel nooit zelf; dat besteden zij uit aan andere instituties, waarmee zij overigens meestal wel vaste contacten hebben.
Inhoudelijk kan de vormgever of de illustrator net als de uitgever het literaire werk behoorlijk beïnvloeden. De uitgever heeft een bepalende stem bij allerlei beslissingen: hij geeft het werk wel of niet uit, hij is verantwoordelijk voor de keuze van de redacteur, hij bepaalt wat de oplage wordt, wie de vormgeving voor zijn rekening gaat nemen, of er illustraties opgenomen worden en wat hij aan public relations gaat doen. Maar ook de illustrator beïnvloedt het literaire werk, hij geeft met zijn illustraties immers een interpretatie van de inhoud/strekking ervan. De illustrator stuurt daarmee de interpretatie en de beleving van de lezer. Voor de vormgever geldt mutatis mutandis hetzelfde. De vormgever/typograaf heeft invloed op de uitstraling van de tekst en de beleving ervan door de lezer. In een met zorg uitgegeven werk gaan tekst, illustratie en typografische vormgeving in functionele wisselwerking samen.
De beeldvorming van een literair werk wordt mede beïnvloed door de uiterlijke vormgeving. Ook dit gegeven zou mijns inziens in het schema van het literaire veld een eigen plaats moeten krijgen. In mijn onderzoek heeft het die plaats in ieder geval wel gekregen.

De meeste onderzoekers zullen zich niet met alle componenten van het literaire veld tegelijkertijd bezig kunnen houden, constateren Van Rees en Dorleijn.[12] In mijn onderzoek beperk ik me voornamelijk tot de materiële en de symbolische productie. Ik ben mij er daarbij van bewust dat mijn onderzoeksterrein deel uitmaakt van een groter geheel, waarvan de verschillende componenten zich in een afhankelijkheidsrelatie ten opzichte van elkaar bevinden. Daarom zullen er ook regelmatig, wanneer daar gegevens over beschikbaar zijn, opmerkingen over de andere componenten van het literaire veld gemaakt worden.

Op de institutionele benadering van het literaire veld zijn reacties gekomen van neerlandici die zich met poëticaonderzoek bezighouden, met name uit de interpretatieve hoek. Bijvoorbeeld van de kant van Odile Heynders, die ervan uitgaat dat het vrijwel onmogelijk is om in literatuurwetenschappelijk onderzoek steeds zuiver objectief en puur beschrijvend vanuit een metastandpunt te werk te gaan. De literatuurwetenschapper is nooit alleen een observator, maar ook steeds een interpretator. Hij staat nooit los van het literaire veld, maar is er zelf onderdeel van. De tekstgerichte onderzoeker moet beseffen dat hij een eigen beeld creëert van een tekst en zijn betekenis, van een literatuuropvatting of oeuvre. Het is de vraag of hij zijn eigen literatuuropvatting kan uitschakelen als hij zich bezighoudt met onderzoek naar literatuuropvattingen van anderen.[13]
Bij het schrijven van dit proefschrift ga ik ervan uit dat ik mijn eigen opvattingen nooit helemaal kan buitensluiten, maar ik zal ze, als ik mij ervan bewust ben, zo goed mogelijk expliciteren.

Kwalitatieve en kwantitatieve benadering
Ten behoeve van mijn proefschrift zal ik niet alleen kwalitatief onderzoek doen, maar ook gebruikmaken van een kwantitatieve onderzoeksmethode. "In de letterkunde is dit type onderzoek nog beperkt, terwijl in de taalkunde de omvang en de diversiteit van de kwantitatieve benaderingen aanzienlijk groter zijn", constateren Frans Hinskens en Karina van Dalen–Oskam in het in juni 2007 verschenen themanummer over kwantitatieve benaderingen in het taal- en letterkundig onderzoek van het *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*.[14] Onder kwantitatief onderzoek verstaan zij onderzoek waarbij tellen en het verder bewerken van de daaruit resulterende getallen een belangrijke rol speelt. Die bewerking kan een relatief eenvoudige bewerking betreffen met een presentatie in tabellen en grafieken of een complexere bewerking met verschillende statistische analyses.
Mijn motivatie voor dit type onderzoek vindt een kader in de wijze waarop Wiljan van den Akker en Gillis Dorleijn hun kwantitatief onderzoek met redenen omkleden in hun poging tot geschiedschrijving van de moderne Nederlandse poëzie.[15] Zij constateren dat ondanks het narratieve karakter van de geschiedschrijving waarbij elke historicus een eigen perspectief kiest van waaruit hij zijn verhaal vertelt, toch alle verhalen ontzettend veel op elkaar lijken. De vraag die dan opkomt, is hoe dit traditionele beeld of verhaal tot stand is gekomen. Omdat in de handboeken slechts een klein deel van de literaire productie is opgenomen, moet er flink geselecteerd zijn. Deels gaat het hier om de selectie van de handboekschrijver zelf, maar voor het grootste gedeelte is die selectie al eerder gedaan in het zogenaamde literaire circuit. Daarin is een bepaalde beeldvorming ontstaan die steeds opnieuw doorgegeven wordt. Ook de karakteriseringen van het werk van auteurs, de indelingen in groepen en periodes en de waardeoordelen die de handboekschrijver geeft, zijn deels gebaseerd op de oordelen binnen dat circuit. En zo draagt de historicus zelf weer bij aan de instandhouding van de beeldvorming.
Om dit proces te doorbreken, schrijven Van den Akker en Dorleijn, zou de literatuurgeschiedschrijver meer distantie moeten betrachten ten opzichte van de beeldvorming binnen het literaire circuit. De processen van productie, selectie en beoordeling zouden vanuit deze positie onderzocht moeten worden en niet alleen ter kennisgeving aangenomen. Om de genoemde distantie te realiseren maken zij gebruik van een kwantitatieve onderzoeksmethode met een relatief eenvoudige bewerking van de cijfermatige resultaten.
In mijn onderzoek sluit ik aan op de werkwijze van Van den Akker en Dorleijn[16] en zal ik eveneens gebruikmaken van een kwantificerende aanpak en laten zien dat deze methode gedeeltelijk tot andere uitkomsten leidt dan het kwalitatieve onderzoek tot nu toe, ook met betrekking tot de beeldvorming rond *De Gemeenschap*.

Bronnenmateriaal
Het belangrijkste bronnenmateriaal voor mijn onderzoek zijn natuurlijk de zeventien jaargangen van het tijdschrift *De Gemeenschap* zelf. Daarnaast vormen de boeken van het uitgeversfonds een belangrijke informatiebron, evenals catalogi, prospectussen en reclamefolders van de uitgeverij.
Het archief van De Gemeenschap zelf is helaas voor het grootste gedeelte verloren gegaan. Wat er van over is (en dat is voornamelijk materiaal vanaf 1934) bevindt zich in het Letterkundig Museum in Den Haag en is natuurlijk bij dit onderzoek betrokken.
Naast het archief van het Letterkundig Museum in Den Haag heb ik het archief van het Katholiek Documentatie Centrum in Nijmegen geraadpleegd, het archief van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak in de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam en een aantal privé-bibliotheken en archieven van verzamelaars.[17] Bovendien heb ik, naast de auteurs die in die fase van mijn onderzoek nog leefden (Albert Helman en Theun de Vries), een groot aantal van de (klein)kinderen van gestorven *Gemeenschap*medewerkers geïnterviewd. In het notenapparaat wordt dit alles verantwoord.
Bronnenmateriaal dat speciaal voor dit proefschrift onderzocht is, betreft de correspondentie van de *Gemeenschap*medewerkers, voorzover relevant voor mijn vraagstelling: het gaat dan vooral om brieven van de belangrijkste redactieleden Albert Kuyle, Jan Engelman en Anton van Duinkerken en de achtereenvolgende directeuren van de uitgeverij Albert Kuyle, C.Vos en Henri Nelissen. Ook polemieken en debatten met tijdgenoten en recensies/besprekingen van literatuurcritici in kranten, tijdschriften en boeken, zijn, voorzover gerelateerd aan mijn vraagstelling, bij het onderzoek betrokken. Ik heb me daarbij overigens vooral gericht op de jaren 1930-1935, de periode van de redactiewisselingen bij het tijdschrift en de directiewisselingen binnen de uitgeverij, omdat verwacht mag worden dat in die periode het redactionele beleid en het fondsbeleid, de blad- en de fondsformule en de uiterlijke vormgeving van tijdschrift en boekuitgaven het meest aan veranderingen onderhevig zijn.

Opzet van het boek
Algemeen
De waarheid hooger dan de leus bestaat uit twee delen.
De zes hoofdstukken van deel I gaan over het tijdschrift en de hoofdstukken zeven, acht en negen van deel II betreffen de uitgeverij.
De hoofdstukken 1, 2, 3, 5 en 7 geven een neerslag van het kwalitatieve onderzoek naar tijdschrift en uitgeverij De Gemeenschap en de hoofdstukken 4, 6, 8 en 9 bevatten de resultaten van het kwantitatieve onderzoek.
De hoofdstukken met een neerslag van het kwantitatieve onderzoek worden steeds afgesloten met een paragraaf over de buitenlandse oriëntatie van De Gemeenschap op het gebied van tijdschriftteksten (hoofdstuk 4), tijdschriftillustraties (hoofdstuk 6), boekuitgaven (hoofdstuk 8) en boekillustraties (hoofdstuk 9). In deze vier slotparagrafen ga ik in op de bijdragen van buitenlandse schrijvers en kunstenaars aan het tijdschrift en het uitgeversfonds. Daarnaast heb ik steeds geprobeerd aan te geven langs welke weg deze buitenlanders in contact kwamen met De Gemeenschap. De vier paragrafen samen geven een beeld van het netwerk waarover de redactie van het tijdschrift en de directie van de uitgeverij met betrekking tot hun buitenlandse oriëntatie beschikten.[18]
Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting en conclusies.

Hoofdstukindeling
Het eerste hoofdstuk gaat over de bestaande beeldvorming over tijdschrift *De Gemeenschap*. Ik geef een literair-historisch overzicht van de belangrijkste publicaties over dit tijdschrift.

Aan de hand van mijn onderzoeksvragen geef ik een receptiegeschiedenis waarin ik vooral op de beeldvorming inga. Ook enkele relevante kunsthistorische publicaties zijn in dit hoofdstuk opgenomen.

In hoofdstuk 2 komt het redactionele beleid van tijdschrift *De Gemeenschap* in relatie tot de gewenste profilering aan de orde. Ik introduceer de oprichters en eerste redactieleden en beschrijf de doelstellingen van de eerste redactie. De opvattingen van de redactie over levensbeschouwing, maatschappij en kunst worden sterk beïnvloed door de Franse cultuurfilosoof Jacques Maritain. De ideeën van zijn beweging, het zogenaamde Renouveau Catholique, worden toegelicht.
Achtereenvolgens worden de redactionele verantwoordingen samengevat waarmee het tijdschrift in de beginjaren opent. Wijzigingen in de organisatie, wisseling van redacteuren, samenwerking met andere tijdschriften en fusieplannen passeren, voorzover relevant voor de profilering van het tijdschrift, de revue. Speciale aandacht is er voor de beschrijving van de spanningen en conflicten in de redactie in 1930 en in 1933. Ook ga ik in op de gevolgen van het vertrek van respectievelijk Jan Engelman eind 1930 en van Albert Kuyle eind 1933 voor het redactionele beleid en voor de profilering van *De Gemeenschap*.

Hoofdstuk 3 heeft betrekking op de bladformule van tijdschrift *De Gemeenschap* en geeft antwoord op de vraag wat er van de gewenste profilering in de praktijk terechtgekomen is. Voor het onderzoek naar de bladformule heb ik ook gebruikgemaakt van kwantitatief onderzoek. Na een algemene introductie van de bladformule en een verantwoording van het kwantitatieve onderzoek naar de teksten in het tijdschrift, worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd met behulp van tabellen, diagrammen en grafieken.

Hoofdstuk 4 gaat over de inzet van medewerkers door de redactie. Ik geef antwoord op de vraag in welke netwerken de redactie zich bewoog, wie zij inzette voor de profilering van het tijdschrift en wie de intermediairs waren bij de buitenlandse oriëntatie van het tijdschrift.

In hoofdstuk 5 geef ik informatie over de oplage en de marktpositie en over de public relations en de reclame van het tijdschrift in relatie tot het redactionele beleid. Ik beschrijf hoe de redactie de gewenste profilering vertaalde in de public relations van het tijdschrift. Ik ga daarbij ook in op de (on)afhankelijkheid van advertentie-inkomsten.

Hoofdstuk 6 betreft de uiterlijke vormgeving van het tijdschrift. Hoe werden grafische vormgeving, typografie en illustraties gebruikt om de profilering van het tijdschrift te versterken? Welke kunstenaars werden daarvoor ingezet? Ook in dit hoofdstuk wordt voor de beantwoording van de onderzoeksvragen deels gebruikgemaakt van kwantitatief onderzoek.

Deel twee van het boek gaat, zoals gezegd, over de uitgeverij.
In hoofdstuk 7 ga ik na een korte paragraaf over de bestaande beeldvorming met betrekking tot de uitgeverij in de secundaire literatuur over De Gemeenschap in op het fondsbeleid. De doelen van de uitgeverij worden toegelicht, de relatie met het tijdschrift wordt beschreven, evenals de samenwerking met andere uitgeverijen. In dit hoofdstuk wordt ook aandacht besteed aan profileringsvragen, marketing en pr-aspecten, de financiële problemen van de uitgeverij en de directiewisselingen die daarmee samenhangen.

Hoofdstuk 8 bevat, na een algemene karakteristiek van de fondsformule van de uitgeverij en een verantwoording van het onderzoek, de resultaten van het kwantitatieve onderzoek naar de uitgaven van het fonds van De Gemeenschap.

Hoofdstuk 9 is op vergelijkbare wijze opgebouwd als hoofdstuk 6 en betreft de resultaten van het kwantitatieve onderzoek naar de uiterlijke vormgeving van de uitgaven van het fonds.

Hoofdstuk 10 bevat de slotconclusies en de slotbeschouwing.

De bijlagen I t/m III bestaan uit de alfabetische en de chronologische fondslijst van de uitgeverij en uit een overzicht van alle afleveringen van het tijdschrift, inclusief de vermelding van de ontwerper/illustrator van het omslag.
Het boek wordt afgesloten met een korte samenvatting in het Duits en met een lijst van geraadpleegde literatuur